

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sk/22/2020
Identifikačné číslo spisu: 7019200361
Dátum vydania rozhodnutia: 26.05.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:7019200361.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členov senátu JUDr. Jany Martinčekovej a JUDr. Aleny Adamcovej v právnej veci žalobcu: Ing. Š.O. P., nar. XX.XX.XXXX, bytom P. Č.. XXXX/XX, W., proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, so sídlom 29. augusta 8 - 10, Bratislava, v konaní o preskúmanie rozhodnutia Generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne č. XXX XXX XXXX X, zo dňa 08.04.2019, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č.k. 10Sa/10/2019-25 zo dňa 10. februára 2020, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach č.k. 10Sa/10/2019-25 zo dňa 10. februára 2020 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Košiciach rozsudkom č.k. 10Sa/10/2019-25 zo dňa 10. februára 2020 zamietol žalobu proti rozhodnutiu žalovanej (jej generálneho riaditeľa) č. XXX XXX XXXX X zo dňa 08.04.2019 (ďalej len „preskúmané rozhodnutie“). Preskúmaným rozhodnutím generálny riaditeľ žalovanej potvrdil prvostupňové rozhodnutie žalovanej č. XXX XXX XXXX zo dňa 22.01.2019, ktorým žalovaná rozhodla, že žalobcovi podľa § 293ds zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) zamietla žiadosť o nové určenie sumy starobného dôchodku. Pri rozhodovaní žalovaná vychádzala zo zisteného skutkového stavu, na základe ktorého starobný dôchodok žalobcu bol priznaný v roku 2002 v sume určenej podľa zákona o sociálnom zabezpečení a táto suma bola určená z priemerného mesačného zárobku 2 829,- Sk (93,90 €). Ďalej konštatovala, že starobný dôchodok priznaný v roku 2002 sa podľa § 293ds ods.1 zákona o sociálnom poistení v znení zákona č. 184/2017 Z.z. novo určí iba v prípade, ak bol priznaný z priemerného mesačného zárobku najmenej v sume 4 267,- Sk (141,63 €). Z odôvodnenia rozhodnutia žalovanej ďalej vyplýva, že v súlade s § 293ds zákona o sociálnom poistení v znení zákona č. 184/2017 Z.z. ak suma starobného dôchodku bola určená podľa predpisov účinných do 31.12.2003 a starobný dôchodok sa vypláca po 31.decembra 2017 a sú splnené aj ďalšie zákonné podmienky, suma starobného dôchodku sa od 1. januára 2018 novo určí podľa predpisov účinných do 31.12.2003. Na posúdenie nároku na nové určenie súm starobného dôchodku je rozhodujúca hodnota upraveného priemerného mesačného zárobku. Starobný dôchodok bol žalobcovi priznaný rozhodnutím zo dňa 10.09.2002, pričom suma

tohto dôchodku nebola určená z priemerného mesačného zárobku najmenej v sume 4 267,- Sk. Hodnota upraveného priemerného mesačného zárobku bola 2 829,- Sk, teda u žalobcu neprichádza do úvahy zmena rozhodnutia o stanovení starobného dôchodku, pretože nárok na nové určenie sumy starobného dôchodku prichádza do úvahy iba v prípade, ak je hodnota priemerného mesačného zárobku v roku priznania, t.j. v roku 2002 najmenej 4 267,- Sk; žalobca nespĺnil zákonom stanovené podmienky na nové určenie sumy starobného dôchodku.

2. Krajský súd po preskúmaní postupu žalovanej dospel k záveru, že v danej veci bolo správne aplikované ustanovenie § 293ds ods.1 zákona o sociálnom poistení v znení zákona č. 184/2017 Z.z., podľa ktorého sa suma starobného dôchodku priznaného v roku 2002 novo určí len v prípade, ak bol priznaný z priemerného mesačného zárobku najmenej 4 267,- Sk. Žalobca však túto zákonnú požiadavku preukázateľne nespĺňa, pretože, ako to vyplýva z rozhodnutia o priznaní starobného dôchodku č. XXX XXX XXXX z 10.09.2002, starobný dôchodok bol žalobcovi priznaný od 17.08.2002 z priemerného mesačného zárobku 2 829,- Sk. Podľa názoru krajského súdu v tomto smere je rozhodnutie žalovanej vecne správne. Vo vzťahu k namietanej diskriminácii žalobcu, ktorý sa radí medzi starodôchodcov, a to vo vzťahu k dôchodcom, ktorým bol dôchodok priznaný až po 01.01.2004, krajský súd zastával názor, že žalobca takúto diskrimináciu v konaní nepreukázal. Zdôraznil, že žalovaná v prípade žalobcu postupovala zákonným spôsobom, o jeho žiadosti o prepočítanie výšky starobného dôchodku vydala rozhodnutie, ktoré vychádza z platnej právnej úpravy a jeho žiadosti nevyhovela iba preto, že žalobca nespĺňa zákonom stanovené podmienky. Poukázal na to, že rozhodnutie o dôchodkovej dávke je individuálnym právnym aktom, a porovnávanie s inými dôchodcami nie je dôvodné, pretože výpočet dôchodkovej dávky je ovplyvnený viacerými faktormi ako je dĺžka zamestnania, výška priemerného mesačného zárobku, dátum vzniku nároku na dôchodkovú dávku, ako aj dátum jej priznania. Krajský súd uviedol, že v období rokov 2003 a 2004 došlo k zmene právnej úpravy rozhodujúcej pre priznávanie starobných dôchodkov, pričom mechanizmus ich určenia podľa zákona o sociálnom zabezpečení a zákona o sociálnom poistení je rozdielny. Napriek neskoršej právnej úprave, obsiahnutej v zákone č. 184/2017 Z.z., ktorou zákonodarca okrem iného ustanovil aj podmienky nového výpočtu sumy starobného dôchodku, ktorá bola určená podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004 pre určený okruh poberateľov, žalobca zákonné podmienky na nový výpočet starobného dôchodku nespĺnil.

3. Proti rozsudku krajského súdu podal žalobca kasačnú sťažnosť nazvanú ako odvolanie. Žalobca uviedol, že podstatou dôchodku je sociálna podpora pracujúcich po skončení pracovného obdobia. Ďalej namietal, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci, pretože neodôvodnil, na základe akého rozhodnutia, resp. zákona nie je možné dôchodok aktualizovať pri zmene zákona o sociálnom zabezpečení na zákon o sociálnom poistení. Opätovne namietal diskriminačný charakter preskúmaného rozhodnutia. Na základe vyššie uvedeného sťažovateľ navrhuje, aby kasačný súd zrušil rozhodnutie krajského súdu a aby žalovaná určila dôchodok žalobcovi podľa zákona o sociálnom poistení od 01.01.2004.

4. Spolu s kasačnou sťažnosťou žalobca podal aj žiadosť o pridelenie advokáta z dôvodu, že je nemajetný.

5. Vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti žalovaná uviedla, že dôvody, ktoré uvádza sťažovateľ, nepovažuje za opodstatnené. Žalovaná má za to, že krajský súd správne zistil skutkový stav veci a zamietnutie žiadosti o nové určenie sumy starobného dôchodku žalobcu bolo vykonané v súlade s platnými právnymi predpismi. Žalovaná poukázala na to, že ak sa žalobca cíti byť diskriminovaný, má právo sa domáhať svojich práv na súde, a to v súlade s relevantnými ust. antidiskriminačného zákona. Napriek tejto skutočnosti žalovaná má za to, že žalobca nepreukázal, že v jeho prípade došlo zo strany žalovanej k diskriminácii, pretože platné právne predpisy presne určujú, kedy nárok na určenie novej sumy dôchodku prichádza do úvahy a nemôže sa od nich odchýliť. Na základe hore uvedených skutočností žalovaná navrhuje, aby kasačný súd zamietol kasačnú sťažnosť žalobcu ako nedôvodnú.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý

rozsudok a konanie, ktoré mu predchádzalo a postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 455 SSP a po jeho preskúmaní dospel k záveru, že rozsudok krajského súdu je potrebné zrušiť.

7. Podľa § 2 ods. 1 SSP v správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

8. Podľa § 6 ods. 2 písm. c/ SSP správne súdy rozhodujú v konaniach o správnych žalobách v sociálnych veciach.

9. Podľa § 26 ods. 1 SSP správny súd poskytuje účastníkom konania poučenie o ich procesných právach a povinnostiach. Túto povinnosť nemá, ak je účastník konania zastúpený advokátom alebo ak má účastník konania, jeho zamestnanec alebo člen, ktorý za neho koná alebo ho zastupuje, vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa.

10. Podľa § 26 ods. 2 SSP správny súd poučí účastníkov konania o možnosti zvoliť si advokáta alebo obrátiť sa na Centrum právnej pomoci.

11. Podľa § 199 ods. 1 písm. a/ SSP sociálnymi vecami sa na účely tohto zákona rozumie rozhodovanie Sociálnej poisťovne.

12. Podľa § 199 ods. 2 SSP v konaní podľa tejto hlavy správny súd zohľadňuje špecifické potreby vychádzajúce zo zdravotného stavu a sociálneho postavenia účastníka konania - fyzickej osoby a poskytuje jej poučenie o jej procesných právach a povinnostiach.

13. Podľa § 202 ods. 2 prvá veta SSP správnu žalobu fyzickej osoby správny súd posudzuje neformálne.

14. Po preskúmaní napadnutého rozsudku ako aj konania, ktoré mu predchádzalo, kasačný súd dospel k záveru, že krajský súd nepostupoval v súlade s uvedenými ustanoveniami SSP, predovšetkým ustanovením § 26 ods. 2 SSP, keď žalobcu nepoučil o jeho procesných právach vrátane práva zvoliť si advokáta alebo obrátiť sa na Centrum právnej pomoci. Povinnosť poskytnúť fyzickej osobe v konaní o správnej žalobe v sociálnych veciach poučenie o jej procesných právach a povinnostiach správny súd nemá iba vtedy, ak je účastník konania zastúpený advokátom alebo ak má taký účastník konania vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa. V danom prípade žalobca nie je zastúpený advokátom a nemá vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa.

15. Poučovacia povinnosť súdu v konaní o správnej žalobe v sociálnych veciach sa týka najmä tých procesných práv a povinností, ktorých realizácia alebo rešpektovanie má základný význam pre kvalitu zabezpečenia a realizáciu základného práva na prístup k súdu. V rámci poučovacej povinnosti súdu bolo preto podľa názoru kasačného súdu potrebné poučiť žalobcu o jeho procesných právach. Okrem všeobecnej poučovacej povinnosti bolo potrebné poučiť žalobcu aj o možnosti zvoliť si advokáta, resp. obrátiť sa na Centrum právnej pomoci. Kasačný súd z obsahu súdneho spisu zistil, že správny súd poučil žalobcu iba podľa § 106 ods. 1 SSP v súvislosti so zaslaním vyjadrenia žalovanej v liste z 18.09.2019, teda poučil ho len o tom, že k vyjadreniu žalovanej sa môže vyjadriť v lehote 10 dní.

16. Aj keď žalobca procesné pochybenie spočívajúce v nedostatku poučenia nenamietal, kasačný súd na tento nedostatok prihliadol s poukazom na to, že v danom prípade nie je viazaný sťažnosťnými bodmi (§ 453 ods. 2 v spojení s § 203 ods. 2 SSP). Nedostatok poučenia žalobcu o jeho procesných právach kasačný súd hodnotí ako procesné pochybenie, ktoré znemožnilo žalobcovi vykonávať jeho procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivé súdne konanie [§ 440 ods. 1 písm. f/ SSP].

17. Keďže správny súd žalobcu o jeho procesných právach nepoučil, kasačný súd podľa § 462 ods. 1 SSP rozsudok krajského súdu zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie bez toho, aby rozsudok meritorne preskúmaval.

18. Úlohou krajského soudu v d'alsom konaní bude žalobcu riadne poučiť o jeho procesných právach, vrátane práva zvolit' si advokáta, resp. obrátiť sa na Centrum právnej pomoci so žiadosťou o bezplatné poskytnutie právnej pomoci a poskytnúť mu na ten účel primeranú lehotu. Výsporiada sa s otázkou, čo sa považuje za priemerný mesačný zárobok a upravený priemerný mesačný zárobok na účely § 293ds ods. 1 písm. o/ a ods. 2 zákona o sociálnom poistení a vo veci znovu rozhodne.

19. V novom rozhodnutí krajský súd rozhodne aj o trovách kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

20. Toto rozhodnutie prijal najvyšší súd v pomere hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 tretia veta zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustná kasačná s'ťažnosť.